

משרד החינוך

חוזר המנהלת הכללית

הוראות קבע

**מבחנים פנימיים כחלק מהערכה
על פני הרצף החינוכי**

עג/ו (ב)

אלול התשע"ב – אוגוסט 2012

חוברת זו מרכזת לנוחיותכם את ההוראות שהתפרסמו בחודש שבו היא יצאה לאור. עם זאת, מאחר שחלים מזמן לזמן שינויים ותיקונים בהוראות המנכ"ל, על המשתמש בחוברת מוטלת האחריות לבדוק באתר משרד החינוך אם חלו שינויים בהוראות ממועד פרסום החוברת. בכל מקרה יש לפעול בהתאם להנחיות המעודכנות ביותר בכל נושא.

לתשומת לב המנהלים והמורים

לפי האמור בסעיף 3(א) ל"תקנות חינוך ממלכתי (סדרי פיקוח) התשל"ג-1973", הוראות המנהל הכללי המופיעות בחוזרי המנכ"ל מחייבות את המנהלים ואת המורים, ועליהם לנהוג לפיהן.

תוכן העניינים

		3.1	ארגון ומינהל	3
			ארגון העבודה הפדגוגית	
		3.1-44	מבחנים פנימיים כחלק מהערכה על פני הרצף החינוכי	5
		1.	כללי	8
		2.	הערכה הפנימית - המשנה החינוכית	11
		3.	תהליכי הערכה במסגרת גני הילדים	15
		4.	תהליכי הערכה בבית הספר היסודי	17
		5.	נוהל עריכת מבחנים פנימיים בבית הספר העל-יסודי (כיתות ז'-י"ב)	30
		6.	אחריות בעלי התפקידים במערכת החינוך	34

3. ארגון ומינהל

3.1 ארגון העבודה הפדגוגית

3.1-44 מבחנים פנימיים כחלק מהערכה על פני הרצף החינוכי
--

מבוא

תמצית

חוזר זה מפרט את ההנחיות לשימוש במבחנים פנימיים ככלי להערכה בכל הנוגע לכמות המבחנים, לאופן השימוש בהם ולאופן שילובם בתהליכי הוראה-למידה והערכה.

התוקף: החל מ-27 באוגוסט 2012.

התחולה: כלל מערכת החינוך.

הסטטוס: החלפה.

חוזרים קודמים באותו נושא

- סעיף 88 בחוזר לט/2, "הנוהל של בחינות פנימיות בביה"ס העל-יסודי" – **מבוטל**
- סעיף 33 בחוזר נג/1, " מבחנים חוץ-בית-ספריים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים – **מבוטל**."

חוזרים קודמים בנושאים קשורים

- סעיף 3.10-3 בחוזר "הודעות ומידע" עב/6, "הסדרת תהליכי המעבר לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות שבפיקוח פדגוגי של החינוך הממלכתי-דתי" – **בתוקף**
- סעיף 3.10-2 בחוזר "הודעות ומידע" עב/5, "רענון הנחיות בנושא איסור אפליה בקבלת תלמידים לבתי הספר" – **בתוקף**
- סעיף 2.3-7 בחוזר הוראות הקבע עא/4(א), "הקשר בין בית הספר ובין הורים פרודים או גרושים" – **בתוקף**

החלפה – 3.1-44

הוראות קבע

5

עמ' 1 מתוך 32 עמודים חוזר מנכ"ל עג/1(ב), ט' באלול התשע"ב, 27 באוגוסט 2012

- סעיף 3.7-62 בחוזר הוראות הקבע עא/4(א), "האיסור לחייב תלמידים להשתתף במבחני מיון לבתי ספר על-יסודיים" – **בתוקף**
 - סעיף 3.1-39 בחוזר הוראות הקבע עא/4(א), "התחדשות תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה בבית הספר העל-יסודי" – **בתוקף**
 - סעיף 5.3-13 בחוזר "הודעות ומידע" תשע/10, "ימי הלימוד המחייבים – שנת הלימודים התשע"א" (ס"ק 2.3, "ימי חופשה לפני בחינות מתכונת") – **בתוקף**
 - סעיף 1.5-1 בחוזר הוראות הקבע תשע/8(ב), "תלמידים מחוננים – תכניות ייחודיות ונהלים להפעלתן וליישומן" – **בתוקף**
 - סעיף 8.1-1 בחוזר הודעות ומידע סח/10, "רכז הערכה בית-ספרי" – **בתוקף**
 - סעיף 6.6-2 בחוזר הוראות הקבע סח/8(א), "הנוכחות בבית הספר כמרכיב בהערכת ההישגים בחינוך העל-יסודי" – **בתוקף**
 - סעיף 4.3-16 בחוזר הוראות הקבע סב/5(א), "ציון בית ספרי (ציון מגן/מסכם)" – **בתוקף**
 - סעיף 4.1-2 בחוזר הוראות הקבע סח/3(א), "מתכונת ההערכה הארצית ומידע על המיצ"ב החיצוני והפנימי" – **בתוקף**.
- התפוצה:** המנהלים, המורים, הגננות, המדריכים, רכזי המקצוע, המפקחים ומנהלי תחומי הדעת.

הגורם האחראי

אגפי הגיל במינהל הפדגוגי:

שם היחידה	בעל התפקיד	מספר הטלפון	כתובת הדוא"ל
אגף א' לחינוך קדם-יסודי	מנהל/ת אגף א' לחינוך קדם-יסודי	03-6896009/10	preschool@education.gov.il
אגף א' לחינוך יסודי	מנהל/ת אגף א' לחינוך יסודי	02-5603284	yehuditka@educaion.gov.il
אגף א' לחינוך על-יסודי	מנהל/ת אגף א' לחינוך על-יסודי	02-5603261	yaffapa@education.gov.il

תוכן העניינים

1.	כללי
1.1	רקע
1.2	מטרות החוזר
1.3	העקרונות החינוכיים בתשתית החוזר
2.	הערכה פנימית – המשנה החינוכית
2.1	ההערכה בשירות הלמידה
2.2	שימוש בכלי הערכה מגוונים
2.3	שימוש במבחנים כחלק מכלי הערכה פנימיים
3.	תהליכי הערכה במסגרת גני הילדים
3.1	כללי
3.2	מטרת ההערכה
3.3	הגורם המעריך
3.4	כלי ההערכה בגן
3.5	העברת המידע
4.	תהליכי ההערכה בבית הספר היסודי
4.1	כלים להערכה פנימית בבית הספר היסודי
4.2	הנחיות פדגוגיות וכללים לשימוש במבחנים בבית הספר היסודי
4.3	כללים לשימוש במבחנים לפי כיתות בבית הספר היסודי
4.4	מבחנים פנימיים וחיצוניים לפי כיתות – טבלת סיכום
5.	נוהל עריכת מבחנים פנימיים בבית הספר העל-יסודי (זי-י"ב)
5.1	כללי
5.2	לוח המבחנים
5.3	חיבור המבחן/הבוחר
5.4	חומר עזר במבחנים
5.5	אופן מתן המבחן
5.6	דרך הערכת המבחנים

- 5.7 החזרת המבחנים
- 5.8 בדיקה מחודשת של ציון המבחן
- 5.9 דיווח על תוצאות המבחן
- 5.10 כישלונות במבחן
- 5.11 היעדרות ממבחן
- 5.12 משקל המבחנים והבחנים בציון הסופי
- 5.13 מבחני מתכונת
- 6. אחריות בעלי התפקידים במערכת החינוך
 - 6.1 תפקידי המורים
 - 6.2 תפקידי רכז המקצוע
 - 6.3 תפקידי רכז ההערכה הבית-ספרי
 - 6.4 תפקידי המנהלים
 - 6.5 תפקידי המפקחים.

1. כללי

1.1 רקע

ההערכה משמשת חלק אינטגרלי מתהליך ההוראה-למידה השוטף והיום-יומי המתרחש בכיתות. תפקידה לספק למורים ולגננות נתונים לצורך תכנון ומשוב, לשם בקרה על התהליכים המתרחשים בכיתה ובגן ולשם קידום הישגי הלומדים. עובדי ההוראה זקוקים לכלים מגוונים שיאפשרו להעריך מטרות הוראה שונות, תהליכים ותוצרים תוך התייחסות להקשר שהלמידה מתרחשת בו. המבחן הוא אמנם כלי אחד בלבד מבין הכלים הללו, אולם לאחרונה חל בו שימוש רווח, לעתים יתר על המידה ולעתים שלא בהתאמה לגיל הלומדים.

יודגש כי לשימוש תכוף במבחנים כתחליף לכלי הערכה אחרים, שלא למטרות החינוכיות המתאימות ולא בהתאמה לגיל הלומדים, עלולות להיות גם השלכות שאינן רצויות.

הוראה זו באה להסדיר את השימוש במבחנים פנימיים כחלק מתהליכי ההערכה בבית הספר באופן שיאפשר שימוש מושכל במבחנים לקידום הלמידה ויצמצם עד כמה שאפשר השלכות שליליות נלוות. אי לכך יש להקפיד לפעול על פי ההנחיות שלהלן בכל הנוגע לכמות המבחנים, לאופן השימוש בהם ולאופן שילובם בתהליכי הוראה-למידה-הערכה.

ככלל אין לקיים מבחני מיון כתנאי קבלה לבית ספר במעבר מבית ספר אחד לאחר או במעבר משלב לימודים אחד לשלב הלימודים הבא, לרבות במעבר מגן הילדים לכיתה א'. כמו כן אין להשתמש בציוני מבחנים שנערכו בבית ספר אחד כתנאי קבלה לבית ספר אחר.¹

חריגה מכלל זה, בחינוך העל-יסודי בלבד, מותרת במקרים האלה:

1. מותר לקיים מבחן מיון למועמדים לבתי ספר לאמנויות בתחום האמנות הרלוונטי, בהתאם להנחיות בסעיף 62-3.7 בחוזר הוראות הקבע עא/4(א), "האיסור לחייב תלמידים להשתתף במבחני מיון לבתי ספר על-יסודיים".
2. תתקיים בחינה ארצית אחידה לתלמידי כיתות ח' בחינוך הממלכתי-דתי המעוניינים ללמוד בישיבות ובאולפנות הפנימייתיות הארציות שבפיקוח החמ"ד, על פי ההנחיות בסעיף 3-3.10 בחוזר "הודעות ומידע" עב/6, "הסדרת תהליכי המעבר לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות שבפיקוח פדגוגי של החינוך הממלכתי-דתי".
3. במגזר החרדי יתנהל תהליך הקבלה למוסדות החינוך ויתרו מבחני קבלה אך ורק על פי "הנחיות הרישום לבתי הספר העל-יסודיים – מגזר חרדי" המתפרסמות באתר החינוך המוכר שאינו רשמי ב"אוח", בכתובת זו:
<http://cms.education.gov.il/educationCMS/Units/ChinuchMukar/PikuahPedagogi/AYesodi/nehelimVehanchayot.htm>
זאת בכפיפות להנחיות בסעיף 2-3.10 בחוזר עב/5, "רענון הנחיות בנושא איסור אפליה בקבלת תלמידים לבתי הספר".

1.2 מטרות החוזר

- א. לקבוע נהלים לשם הסדרת השימוש במבחנים באמצעות –
- הגבלת השימוש במבחנים לאורך הרצף החינוכי – בהתאם לשלבי החינוך ועל-פי גיל הלומדים ;

¹ לאחר הקבלה לבית הספר העל-יסודי אפשר לערוך מבחנים פנימיים לשם שיבוץ תלמידים בקבוצות למידה או במגמות.

- הצגת מקומם של המבחנים הפנימיים בתהליכי ההוראה- למידה כחלק מן הכלים להערכת הישגי תלמידים, תפקודם והתקדמותם;
 - הצגת תפקידם של המבחנים הפנימיים כחלק ממגוון הכלים העומדים לרשות המורים לבקרה על תהליכי הוראה-למידה;
 - הצגת הפעילות החינוכית והלימודית הנלווית שיש לבצע לצד המבחנים, כגון בחינת הטעויות והלמידה מהן (כמפורט ב-4.2 להלן).
- ב. להבהיר מה על בעלי התפקידים במערכת החינוך לעשות וממה עליהם להימנע כדי להבטיח שימוש במבחנים באופן שמחד גיסא תושגנה מטרות ההערכה ומאידך גיסא יופחת ככל האפשר נזק אפשרי לתלמידים ולאיכות תהליכי ההוראה-למידה.

1.3 העקרונות החינוכיים בתשתית החוזר

- א. בכל מקרה יהיה השימוש במבחנים פנימיים בנוסף לשימוש בכלים אחרים להערכת הישגי התלמידים (כמפורט ב-2.2 להלן).
 - ב. הנהלים שיוצגו בחוזר זה יהיו ברורים וידועים לסגלי ההוראה, לתלמידים ולהורים.
 - ג. השימוש במבחנים ילווה בפעילות חינוכית מתאימה (כמפורט ב-4.2 להלן).
 - ד. השימוש במבחנים חיצוניים למטרות הערכה פנימית (כגון מיצ"ב פנימי) ייחשב חלק ממערך המבחנים הפנימיים ויחולו עליו הנהלים בחוזר זה.
 - ה. היקף השימוש במבחנים יהיה מדורג ויותאם לגיל הלומדים ולמאפייניו:
- בגן הילדים לא ייערכו מבחנים פרטניים ו/או קבוצתיים והילדים לא ידורגו באמצעות ציונים. עם זאת, כחלק מראיית הרצף החינוכי יוצגו ב-3 להלן מטרות ההערכה בגן הילדים, תהליכי ההערכה וכלי ההערכה המתאימים לגן.
 - בכיתה א' לא יתקיימו מבחנים, אלא רק מבדק פרטני בקריאה ובמתמטיקה.
 - ככלל, השימוש במבחנים בכיתות בית הספר היסודי יהיה מדורג, כמפורט ב-4 להלן.

- הנהלים לעריכת מבחנים בחינוך העל-יסודי יוצגו בנפרד ב-5 להלן.

2. ההערכה הפנימית - המשנה החינוכית

2.1 ההערכה בשירות הלמידה

הנחת היסוד היא שהערכת הלמידה משלימה את תהליכי ההוראה והלמידה. כל הוראה מתוכננת, בעלת מטרות מוגדרות, שיטתית ורצופה, מחייבת בשלב מסוים בדיקה המשקפת למורה ולתלמידים באיזו מידה הושגו המטרות הללו.

אי לכך חשוב שההערכה הפנימית, בשונה מהערכה חיצונית, תהיה משולבת בתהליך ההוראה ותאופיין בקשר גומלין מתמשך ורצוף בין המורה לתלמיד.

אלה תפקידי ההערכה הפנימית בהתייחס לנמענים השונים:

- **ברמת התלמיד:** ההערכה הפנימית משקפת לתלמיד ולהוריו ידע, כישורים ומיומנויות שהוא שולט בהם וכאלה שנדרש בהם שיפור, וכן מספקת לתלמיד מידע על האסטרטגיות שעליו לנקוט כדי להתקדם.

- **ברמת המורה:** ההערכה הפנימית מספקת מידע למורה לגבי מה שהתלמיד יודע ומסוגל לעשות וכן משוב למורה על האפקטיביות של ההוראה.

שימוש נכון בהערכה מאפשר למורים –

- לתעד את רצף התקדמות התלמידים משלב של שליטה חלקית עד לשלב של שליטה מתקדמת יותר במיומנויות ובתכנים בתחומי הדעת, באסטרטגיות הלמידה והחשיבה, בתפקודים התוך-אישיים והבין-אישיים ובתפקודים הלשוניים;

- לתעד את המידע לגבי התנהגויות למידה של התלמידים כפרטים במצבי למידה שונים לצורך אבחון והתאמת ההוראה;

- לתכנן את ההוראה לכיתה, לקבוצות וליחידים על בסיס הנתונים הנאספים תוך כדי תהליכי ההערכה;

- לחדד את מודעותם לגבי דרך ההוראה שלהם ולגבי פעילותם החינוכית.

- **ברמה הבית-ספרית:** ההערכה הפנימית מספקת מידע לנמענים נוספים בקהילת בית הספר, כמו ההנהלה, רכזי המקצוע, מורים נוספים בצוות ובעלי תפקידים אחרים. מידע כזה נחוץ לקידום תהליכים בית-ספריים כגון תכנון פעולות התערבות ברמת שכבת הגיל, ברמת תחום הדעת וכד', וכן לצורך מתן דין וחשבון לגורמים בתוך בית הספר ומחוצה לו.

יש לפעול להשגת איזון בין התפקידים השונים של ההערכה הפנים-בית-ספרית בשלוש הרמות – ברמת התלמיד, ברמת המורה וברמה הבית-ספרית. האיזון בין הרמות יושג טוב יותר באמצעות שימוש בכלי הערכה מגוונים.

2.2 שימוש בכלי הערכה מגוונים

כל מפגש בין מורה לתלמידיו מספק למורה מידע העשוי לתרום לקבלת ההחלטות שלו באשר להוראה וללמידה ולדרכים לקידום של התלמידים. בבחירת הכלי להערכה ואופן השימוש בו יש לוודא שהכלי יתאים למטרות ההערכה ולמטרות הלמידה וכן למאפייני התלמידים, לגילם ולצורכיהם. את הישגי התלמידים אפשר להעריך הן באמצעות פעולות לימודיות שוטפות והן באמצעות כלי הערכה מובנים, ביניהם מבחנים.

להלן דוגמאות לפעולות לימודיות שגרתיות שיכולות לספק מידע לשם הערכה שוטפת:

- מענה לשאלות המורה תוך כדי השיעור במסגרות הלמידה השונות (מפגש פרטני מורה-תלמיד, קבוצה קטנה, מליאת הכיתה)
- עבודות שונות שהתלמיד מבצע במהלך לימודיו השוטפים, כגון שיעורי בית, דפי עבודה שנעשו על ידי התלמיד באופן פרטני ובקבוצה, עבודות ארוכות טווח כגון נושא אישי או פרויקט לימודי (עבודות אלה יכולות לשמש גם כלי הערכה מובנה כאשר נערך תיעוד מסודר באמצעות פורטפוליו ומחוונים להערכה)
- תהליך של למידה בדרך החקר, בהיקפים שונים, שבמהלכו המורה מנחה את התלמידים במיומנויות החקר ושהתוצר שלו יכול להיות עבודה כתובה, מצגת, תוצר יצירתי ועוד, וההערכה תינתן על התהליך ועל התוצר (ראו סעיף 3.1-39 בחוזר הוראות הקבע עא/4(א), "התחדשות תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה בבית הספר העל-יסודי")

- יומן למידה שהתלמיד כותב
 - מטלות שבהן התלמיד מוזמן להציג את ידיעותיו ואת תובנותיו באמצעים מיוחדים כגון אמצעים גרפיים (תרשים, מפה, ציור, דגם) או באמצעי ביטוי אחרים כגון המחזה ועוד
 - פעילות עצמאית של התלמיד, בנפרד ו/או עם עמיתים, המלווה בהתבוננות המורה, כגון מעקב אחר השתתפות התלמיד בדיון כיתתי או קבוצתי
 - שיחה במפגש הערכה פרטני מורה-תלמיד.
- לצד ההערכה השוטפת מורים משתמשים בכלי הערכה מובנים באופן מתוכנן ומוגדר. אף שחוזר זה עוסק בעיקר במבחנים פנימיים, מתוארים בו גם חלק מכלי ההערכה העומדים לרשות הגננות והמורים, וזאת בהקשר של שלב הגיל שהם מיועדים אליו (ראו ב-3.4, ב-4.1 וב-5.1).
- כאמור, מבחנים הם כלי הערכה אחד מבין הכלים המובנים הללו. להלן יתואר כלי זה, על יתרונותיו ועל מגבלותיו.

2.3 שימוש במבחנים כחלק מכלי הערכה פנימיים

מבחן הוא כלי הערכה שיטתי, המכיל בדרך כלל מקבץ שאלות המועברות לרוב לכל התלמידים בכיתה בפרק זמן קצוב ובתנאים אחידים, ובודק ידע והבנה בחומר הנלמד, מיומנויות למידה ויכולות חשיבה.

אלה יתרונותיו של המבחן ככלי הערכה:

- המבחן מאפשר לבדוק בזמן קצר היקף רחב יחסית של תכנים ומיומנויות למידה וחשיבה בקרב מספר גדול של תלמידים.
 - המבחן מאפשר להעריך את טיב הביצוע של הפרט, בין ביחס לחומר הלימוד ובין ביחס לתלמידים אחרים.
 - המבחן מעודד לסיכום הלמידה, לחזרה ולבירור של סוגיות ושאלות שלא הובנו כהלכה.
 - מבחן סטנדרטי המועבר באורח פנימי (כדוגמת מבחן המיצ"ב הפנימי) מאפשר השוואות לאורך זמן והשוואה לנורמות ארציות.
- יחד עם זאת, למבחן ככלי הערכה גם מגבלות לא מעטות:**
- המבחן הוא אירוע בודד ולא נועד לאיסוף מידע שוטף לגבי הלמידה.

- תוצאות המבחן עלולות להיות מושפעות ממצבו של התלמיד בנקודת הזמן המסוימת שבה נערך (כגון חרדה, עייפות, מצב בריאותי לא תקין, קשיים בהתארגנות ובניהול זמן וכד'), וכן מסוג השאלות במבחן ומאופן ניסוחן.
 - במבחן קיים קושי לבודד את הנושא הנבדק מתפקודים אחרים המעורבים באיכות הביצוע, כמו יכולת הביטוי בכתב (במיוחד במבחנים פתוחים) והבנת הנקרא.
 - המבחן אינו מאפשר לבדוק באופן מיטבי כישורי למידה וחשיבה מורכבים, כמו כישורי הכוונה עצמית בלמידה, היכולת לעשות אינטגרציה בין נושאים ותחומי ידע, היכולת לערוך חיפוש מושכל של מידע ממקורות מגוונים, תפקודים בין-אישיים ותוך-אישיים ועוד.
 - תנאי הביצוע של המבחן, כגון מסגרת הזמן המוגבלת, מאיימים על תלמידים רבים ומקשים עליהם לבטא באופן מיטבי את מה שלמדו.
 - לתלמידים אין אפשרות לתיקון של תשובותיהם (אלא במבחן חוזר), ולמעשה הם מוערכים על ביצועיהם באמצעות "טיוטה ראשונה" של עבודתם.
- אף שהמבחן הוא כלי אחד מבין רבים, יש לו עוצמה רבה. לעוצמה זו עשויות להיות גם השלכות שליליות. יצירת אווירה מתוחה סביב נושא ההערכה בכלל וסביב המבחנים בפרט ושימוש תכוף מדי במבחנים – במיוחד בגיל הצעיר – עלולים לגרום לנזק רגשי, חינוכי ולימודי. הדבר עלול לגרום לירידה במוטיבציה הפנימית ללמידה, לצמצם את תכנית הלימודים בתחומי הדעת, לשבש את תקפות המידע העולה מהמבחנים ואף להפחית את תועלתם למטרות שלשמן נועדו.**
- כדי לצמצם את ההשלכות השליליות של המבחנים יש להימנע מהמפורט להלן:**
- שימוש יתר במבחנים פנימיים כהכנה למבחנים חיצוניים, למעט מבחני מתכונת לקראת בחינות הבגרות, על פי בחירת בית הספר
 - צמצום ההוראה, הלמידה וההערכה רק למה שנבדק במבחן חיצוני
 - מיקוד רק בכישורים ובמיומנויות שקל למדוד ולכמת (הדבר חמור במיוחד כשהמבחנים הם כלי ההערכה הבלעדי)
 - יצירה מכוונת של לחץ על תלמידים ומורים
 - פרסום פומבי של ציוני התלמידים ויצירת אווירה של תחרות ביניהם
 - הפרעה למהלך הלימודים התקין
 - שימוש במבחן כאמצעי ענישה

- ריבוי מבחנים על חשבון זמן ההוראה (במקרה של העברה תכופה מדי של מבחנים)
 - קביעת ההערכה בתעודה על סמך הביצועים במבחנים בלבד.
- כדי למנוע את ההשפעות השליליות של המבחנים ויחד עם זאת לאפשר שימוש מבוקר ומותאם במבחנים פנימיים יובהרו להלן ההנחיות המחייבות לשימוש במבחנים פנימיים כחלק מכלי ההערכה בשלבי הגיל השונים.

3. תהליכי הערכה במסגרת גני הילדים

3.1 כללי

בגן הילדים לא ייערכו מבחנים כלל, בין אם פרטניים ובין אם קבוצתיים, והילדים לא ידורגו באמצעות ציונים. בגן יש לעשות שימוש בכלי הערכה חלופיים לשם מעקב ולשם איתור מוקדם של קשיים המצריכים טיפול או הוראה ממוקדת. מיפוי ילדי הגן בהתאם להתקדמותם בתחומי תפקוד וידע שונים (על פי תכנית הליבה) ייערך על ידי הגננת והצוות החינוכי, או על ידי פסיכולוג הגן במידת הצורך, ולא על ידי גורמים חיצוניים למערכת.

3.2 מטרת ההערכה

מטרת ההערכה היא להכיר כל ילד היכרות מעמיקה ולזהות את צרכיו ההתפתחותיים, את העדפותיו, את נטיותיו, את יכולותיו ואת קשייו. היכרות מעמיקה זו תשמש בסיס לבניית תכנית עבודה מותאמת לצרכיו של כל פרט. מעקב לאורך כל השנה יאפשר בקרה על התקדמות הילד ויוביל לקבלת החלטות לגבי המשך תכנית העבודה או לגבי עריכת שינויים בתכנית כאשר הם נדרשים.

3.3 הגורם המעריך

ההערכה תתבצע על ידי הגננת ועל ידי הצוות החינוכי של הגן; זאת משום שיש חשיבות לביצוע ההערכה על ידי דמויות משמעותיות עבור הילדים, דמויות המלוות אותם באופן המבטיח היכרות מעמיקה עם אישיותם הייחודית בסביבתם הטבעית. הגננת וחברות צוות הגן נמצאות לצד הילדים באורח יום-יומי, במצבים שבהם יכולותיהם של הילדים באות

לידי ביטוי אופייני באופן טבעי וכחלק משגרת החיים בגן. הגנת מנהלת הגן תרכז את תהליך ההערכה ותאסוף מידע מצוות הגן כולו לצורך הערכת כל ילד וילד בנפרד ולצורך מיפוי הגן כולו.

3.4 כלי ההערכה בגן

הערכת תפקודם של ילדי הגן תיעשה באמצעות כלים המותאמים לגיל הילדים ולמסגרת החינוכית, תוך שמירה על התנהלות המחזקת למידה בסביבה הטבעית. הסביבה הטבעית בגן מאופיינת בסדר יום המאפשר לילדים, בנוסף על למידה המכוונת על-ידי הגנת, גם מרחב להתנסות פעילה וחקר עצמאי בתחומי העניין שלהם. ההערכה תיעשה באמצעות תצפיות מתמשכות לאורך יום הפעילות ובמהלך כל שנת הלימודים.

להלן פירוט כלי ההערכה:

- **כלי תצפית:** באגף לחינוך קדם-יסודי פותח כלי תצפית לגנת ולצוות הגן בשם "מבטים – מסתכלים בסביבה טבעית על ילדים בגן" (משרד החינוך, 2002). הכלי נועד להתבוננות מתמשכת על הילדים הפעילים בסביבות השונות של הגן תוך התמקדות בכל תחומי ההתפתחות של הילדים (אפשר יהיה להשתמש בכלי תצפית נוספים שיקבלו אישור מגורמים מוסמכים באקדמיה ומהאגף לחינוך קדם-יסודי).
- **תוצרי עבודה והתנסויות של ילדים:** כלי נוסף וחשוב מאוד להערכה הוא ההתבוננות בתוצרי משחק, תנועה, יצירה, אוריינות ורישום גרפי ובתוצרי פעילויות המערבות תהליכי חקר והבנה חשבונית.
- **איסוף מידע מהורי הילדים:** ההורים, כשותפים מרכזיים לעבודה החינוכית, יכולים להעביר לגנת במפגש פרטני מידע על תפקודם במסגרת הבית, על מצבי חיים בעלי השפעה על התנהגויותיהם וכל מידע נוסף הנראה להם בעל חשיבות.

3.5 העברת המידע

המידע על תפקוד הילד בגן יועבר להוריו במפגשים פרטניים. העברת מידע להורים פרודים או גרושים תיעשה על פי הנהלים שנקבעו בסעיף 2.3-7 בחוזר עא/4(א), "הקשר בין בית הספר ובין הורים פרודים או גרושים". העברת מידע לכל גורם אחר תהיה בכפוף לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, ולחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, ועל פי כללי האתיקה המחייבים.

4. תהליכי ההערכה בבית הספר היסודי

4.1 כלים להערכה פנימית בבית הספר היסודי

בחינוך היסודי קיימים כלי הערכה מובנים שפותחו על ידי מומחים ואפשר לעשות בהם שימוש לצד מבחנים שהמורים יוצרים. כלי ההערכה המובנים העיקריים שפותחו על ידי מומחים הם:

א. כלי תצפית

חשוב לאסוף נתונים על צורכי התלמידים ועל הדרכים המתאימות לקידום באמצעות עריכת תצפיות על התנהגויותיהם ועל תפקודם במצבי למידה שונים. אפשר לעשות זאת באמצעות הכלי "התבוננות מכוונת" להערכת התנהגויות לימודיות שפותח באגף לחינוך יסודי. מטרתו הייחודית של הכלי היא הבניית ההתבוננות האינטואיטיבית של המורים בתלמידיהם. הכלי מתאים לשימוש בכל שכבות הגיל בבית הספר היסודי ובכל תחומי התוכן. פרטים על הכלי אפשר למצוא בכתובת זו:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/MashovNew/KleyAarachaLamashovAbeitSifri/AarachetEitnaaguyotLimudiyot/HitbonenutMehuvenet.htm>

השימוש בכלי נועד לשימוש על ידי מורי התלמידים ולצרכים פנימיים בלבד.

ב. מבדק פרטני בקריאה ובכתיבה לכיתה א' (עברית/ערבית)²

מיומנויות הקריאה והכתיבה בשפת האם הן מיומנויות יסוד, והן משמשות בסיס ללמידה בהמשך. על כן יש לעקוב אחר תהליכי רכישתן אצל כל תלמיד ותלמיד ולפעול לקידומו בהתאם.

המועדים להעברת המבדק הפרטני נקבעים על פי ההתקדמות בתהליך ההוראה-למידה.

המבדק בעברית כולל שמונה משימות המועברות במהלך השנה ובודקות את ההיבטים הבאים של רכישת השפה: קריאת שמות האותיות, קריאת צלילי האותיות, קריאת צירופים של עיצורים ותנועות, קריאת מילות תפל מנוקדות, קריאת מילים, קריאה קולית של טקסט, הבנת הנקרא והכתבה.

² מבדק הוא כלי הערכה שמטרתו למפות את מצבו של התלמיד לגבי הידע והכישורים שלו בתחום הדעת כדי לבנות תכנית התערבות לקידום הלמידה שלו.

המבדק בערבית פותח בהלימה לתכנית הלימודים ובהסתמך על תיאוריות חדשניות בתחום של התפתחות הקריאה והכתיבה בשפה הערבית, תוך התייחסות למאפייניה הייחודיים של שפה זו ולהשפעתם על רכישת הקריאה והכתיבה בערבית כשפת אם. המבדק בערבית כולל תשע משימות הבודקות את ההיבטים האלה: שמות האותיות, צלילי האותיות, מודעות פונולוגית, קריאת צירופים, קריאת מילים (מוכרות ולא מוכרות), קריאה קולית של טקסט, הבנת הנקרא, הבנת הנשמע והכתבה.

פרטים והנחיות על אודות המבדקים בעברית ובערבית אפשר למצוא באתר הראמ"ה, בכתובת <http://rama.education.gov.il/>, בחלונית "הערכה בית ספרית - מבדקי שפה".

ג. **ערכת מעק"ב - מיפוי עדכני של קריאה וכתיבה על פי נורמות ארציות**³

זוהי ערכת מבחנים המיועדת לשימוש פנימי של המורה בבית הספר היסודי. הערכה מיועדת למיפוי עדכני של תהליכים בסיסיים בקריאה ובכתיבה בקרב תלמידי כיתות ב'-ו' המתקשים בקריאה. מטרת הערכה היא איתור מוקדם של קשיי קריאה וכתיבה של תלמידים. הערכה מציעה נורמות ארציות מתוקנות ברכיבים האלה: קריאת מילים בודדות, מהירות ודיוק בקריאה ברמת הגיל, עירנות פונמית, קריאת עיצורים ותנועות ואיות.

ד. **מאגרי משימות ביצוע בתחומי דעת שונים**

מאגרי המשימות מכילים משימות ביצוע מורכבות, אינטגרטיביות, המייצגות היבטים שונים של תכניות הלימודים. המשימות מיועדות להעריך תהליכים ותוצרים, כמו גם כישורי למידה וחשיבה מורכבים, כגון ראייה רב-כיוונית, פתרון בעיות, נקיטת עמדה, חשיבה ביקורתית, הסקת מסקנות, תכנון תהליכים ומציאת קשרים. המשימות מתייחסות גם לדרך ארגון הלמידה של לומדים – ביחידים, בזוגות ובקבוצות – ויש משימות שנעשה בהן שילוב של צורות הלמידה הללו. אפשר למצוא את מאגרי המשימות באתר האינטרנט של ראמ"ה, <http://rama.education.gov.il>, בחלונית "הערכה בית ספרית" בנושא "מאגרי משימות".

³ הערכה יצאה בהוצאת מכון מופ"ת ואגודת ניצן.

ה. **מבדק באנגלית בתחילת כיתה ה'**⁴ לבדיקה של רכישת הקריאה באנגלית, לשם איתור תלמידים מתקשים ולשם זיהוי הקשיים הספציפיים שלהם.

ו. **מבדקים לתלמידים עולים בשכבות ג'-ט'**. המבדקים נועדו לבחון מתי ובעזרת איזה סיוע תלמידים עולים יכולים להשתלב בכיתה-האם בקרב בני גילם דוברי העברית. אפשר למצוא את המבדקים לתלמידים העולים בכתובת זו:

<http://cms.education.gov.il/educationcms/units/olim/horaativrit/mivhanim.htm>

ז. **מבחן המיצ"ב הפנימי ומבחני מדף**

בית ספר שאינו נבחן במבחני מיצ"ב חיצוני בשנה נתונה נדרש לקיים מבחן מיצ"ב פנימי, כמפורט בסעיף 2-4.1 בחוזר הוראות הקבע סח/3(א), "מתכונת ההערכה הארצית ומידע על המיצ"ב החיצוני והפנימי". המיצ"ב הפנימי נועד בראש ובראשונה לקדם ולטפח תרבות הערכה פנים-בית-ספרית שתוביל להעצמה ולפיתוח מקצועי של צוות בית הספר. ציוני המיצ"ב הפנימי נועדו לשמש את הנהלת בית הספר ואת צוותו כחלק מההערכה השנתית של התלמידים, ובית הספר אינו נדרש לדווח עליהם לגורם חיצוני כלשהו.

יש לשים לב לנושאים האלה:

- מאחר שתהליכי ההוראה-למידה אינם זהים בבתי ספר שונים, ומאחר שמבחן המיצ"ב הוא סטנדרטי ואחיד, מומלץ כי הנהלת בית הספר תפעיל שיקול דעת בדבר אופן השימוש במיצ"ב הפנימי באופן שייתן מענה לצרכיו הפרטניים של בית הספר.

- בית הספר רשאי לעשות שימוש בציוני מבחן המיצ"ב הפנימי כתחליף למבחן סיום שנה בתחום הדעת הרלוונטי.

מבחני מדף, מבדקים וכלים נוספים למורה נמצאים באתר הראמ"ה, בכתובת <http://rama.education.gov.il/>, בחלונית "הערכה בית ספרית" בנושא "מבחני מדף".

⁴ המבדק נמצא בתהליך פיתוח בעת פרסום החוזר, באוגוסט 2012. מידע על סיום הפיתוח יהיה אפשר למצוא באתר הראמ"ה.

מידע נוסף על המיצ"ב הפנימי אפשר למצוא באתר האינטרנט של ראמ"ה, <http://rama.education.gov.il/>, בחלונית "הערכה בית ספרית", בנושא "מיצ"ב פנימי".

כלים נוספים שמיועדים להערכה פנימית לשם קידום הלמידה נמצאים בתהליך פיתוח. מומלץ להיכנס מעת לעת לאתר הראמ"ה כדי להתעדכן לגבי כלי הערכה חדשים שפיתוחם הסתיים.

4.2 הנחיות פדגוגיות וכללים לשימוש במבחנים בבית הספר היסודי

הערה: לעניין סעיף זה דין "בוחר", "בוחר פתע", "מבדק פתע", "מבחן מדף", "מבחן בית ספרי" – או כל פעולת הערכה אחרת הנושאת אופי של בחינה ומתקיימת בתנאי ביצוע של בחינה – כדין מבחן.

א. הנחיות פדגוגיות וכללים לשימוש במבחנים בהתייחס לרמה המערכתית הבית-ספרית

(1) תכנית המבחנים הבית-ספרית תהיה חלק מתכנית העבודה וההערכה של בית הספר.

התכנית המערכתית תכלול את המרכיבים האלה:

- סוגי המידע שייאסף באמצעות המבחנים, תוך התייחסות למידע שייאסף באמצעות כלי הערכה אחרים
- המבחנים שיינתנו בכל אחד ממקצועות הלימוד (כדי שמספר המבחנים הניתנים בפרק זמן נתון לא יעלה על המפורט ב-4.4 להלן)
- המסקנות וההחלטות המתבססות על תוצאותיהם של המבחנים
- אופן הארגון של הנתונים
- אופן המשוב והדיווח לנמענים השונים
- הפעולות החינוכיות שיש לקיים בעקבות המבחנים.

(2) יש לתאם את מועדי המבחנים הפנימיים עם מועדי המבחנים החיצוניים כדי לא ליצור עומס יתר של מבחנים.

(3) מועדי המבחנים במחצית הראשונה בכל המקצועות יהיו ידועים כבר מתחילת שנת הלימודים, ולוח המבחנים יפורסם בפומבי. לוח המבחנים של המחצית השנייה יפורסם בתחילתה של מחצית זו. יחד עם זאת, יש לאפשר גמישות בהתאמת מועד

הקיום של מבחנים הלכה למעשה לאור הצרכים הפדגוגיים המתעוררים ולשתף את התלמידים מבעוד מועד בשינויים.

(4) יש לשתף את ההורים במעקב אחר התקדמותו של התלמיד ואחר הישגיו. כחלק משיתוף זה יש לקיים ישיבת דיווח להורים במועדים קבועים מראש, פעמיים בשנה לפחות.

(5) יש לנהל תהליכים של הפקת תועלת מהמבחן הן לתכנון ההוראה והן ללמידה של התלמידים מניתוח הטעויות.

(6) אם בית הספר החליט לקיים מבחן קיץ (או משימת הערכה אחרת) לתלמיד, אין להשתמש בתוצאות כתנאי לעלייה לכיתה הבאה.

ב. הנחיות פדגוגיות וכללים לשימוש במבחנים ברמת הכיתה

ההנחיות הפדגוגיות והכללים לשימוש במבחנים נועדו להגביר את הפקת התועלת הלימודית והחינוכית מן המבחנים ולצמצם ככל האפשר השלכות רגשיות וחברתיות שליליות שעלולות להיות למבחנים על התלמידים הצעירים.

(1) כללי היבחנות

בנוסף על הנאמר ב-2.3 לעיל יש להקפיד על כללי היבחנות הבאים בחינוך היסודי:

(א) אין לקיים בחינוך היסודי מבחני פתע/בחנים/מבדקי פתע וכיוצא בזה.

(ב) יש להקפיד על אווירה רגועה בהתייחס למבחנים ולהימנע מיצירת אווירה תחרותית בנושא הציונים.

(ג) יש לאפשר לתלמיד שרוצה בכך לבצע מבחן חוזר לשם שיפור הציון/ההערכה, אולם אין לחייב תלמיד להיבחן בחינה חוזרת משיקולים שאינם לשם שיפור הלמידה, כמו במקרים של תקלה טכנית או אבדן בחינה.

(ד) כאשר תלמיד נעדר מבחינה על המורה להבטיח שהוא לא ייפגע בשל ההיעדרות ועליו לשקול אם נתוני ההערכה שבידו מספיקים או שעליו לקיים מבחן מיוחד לאותו תלמיד.

(ה) יש להקפיד על הלימה בין התכנים ומיומנויות הלמידה והחשיבה המוערכים לבין התכנים והמיומנויות שנלמדו, תוך התחשבות במידת ההכנה הנדרשת לפני המבחן בהתאמה לגיל הלומדים.

- (ו) יש להתאים לגיל הנבחנים את היקף המבחן ואת הזמן שניתן לביצועו, תוך התחשבות בטווח הזיכרון והריכוז של התלמידים ובמשך הזמן הנדרש לביצוע המשימות במבחן (ראו ב-4.3 להלן הוראות מפורטות לפי קבוצות הגיל).
- (ז) במקרה שניתן ציון למבחן, יש להקפיד על שקיפות בנושא המשקל הניתן לכל אחת משאלות/ משימות המבחן.
- (ח) אין לשפוט את התלמיד ולהסיק על מידת השליטה שלו בחומר הנלמד אך ורק על סמך ביצועיו במבחנים. ההערכה תתבסס על נתונים מגוונים שהתקבלו באמצעות כלי הערכה מגוונים, ובעיקר על הערכה המשולבת בפעילות הלימודית השוטפת (ראו פירוט ב-2.2 לעיל).
- (ט) הציון בתעודה יתבסס על הערכות רבות ושונות הנעשות על ידי המורה, ומשקלן היחסי בקביעת הציון יהיה ידוע לתלמידים ולהוריהם.

2) היערכות עם התלמידים לקראת מבחן

- ההיערכות עם התלמידים לקראת העברת המבחן היא שלב חשוב בתהליך הבחינה, כחלק מיצירת תנאים הנחוצים לביצוע מוצלח של התלמידים. לכן יש לפתח אצל התלמידים את ההבנות לגבי מטרות המבחנים ומקומם בהוראה-למידה. אפשר לעשות זאת באמצעים האלה:
- קיום שיחה על התועלת שבמבחנים כמספקים מידע על אודות הידע וההבנה של התלמידים והשימוש במידע זה להכוונת הלמידה ולתכנון הלמידה וההוראה
 - מתן הסברים לגבי אופן ההיערכות לקראת המבחן וההתכוננות אליו
 - הקניית אסטרטגיות בהתמודדות עם משימות מבחן
 - הוראה מפורשת לפיתוח מיומנויות של קריאה מדויקת של השאלה ולהבנתה
 - שיתוף התלמידים בהכנת מאגרי שאלות למבחן ובפיתוח מחוונים להערכת משימות מורכבות יותר הכלולות במבחן

- יידוע התלמידים מראש לגבי מטרת המבחן, היקפו ומשכו ועריכת היכרות מוקדמת עם מבנה המבחן ועם מתכונת השאלות שיופיעו בו.

(3) התבוננות בתוצאות המבחן לקידום הלמידה

חשוב שתוצאות המבחן ישמשו את התלמיד לקידום למידתו כחלק מגישה כוללת, שלפיה טעויות הן בסיס ללמידה חדשה וטובה יותר. כדי להבטיח זאת יש לנקוט את הפעולות האלה:

- החזרת מחברות (דפי) המבחן לתלמידים סמוך ככל האפשר למועד עריכתו ולא יאוחר מעשרה ימים מיום קיומו כדי שהפעילות החינוכית בעקבות מבחן תהיה רלוונטית להמשך הלמידה

- מסירת תוצאות המבחן לתלמידים באופן אינטימי ודיסקרטי וברגישות מרבית, תוך התחשבות בהשלכות החברתיות והרגשיות

- במקרה שחושב ציון במבחן, מתן הסבר לכלל התלמידים על אופן חישוב הציון ועל משמעותו ומתן משוב על איכות הביצוע שלהם ועל הפער בינו לבין הביצוע הנדרש וחשיבה משותפת על הדרכים לסגירת פער זה

- במידת הצורך, קיום מפגש פרטני עם תלמידים לדיון על המשוב מן המבחן ועל המשתמע ממנו להמשך הלמידה

- הזמנת התלמידים להעריך את העבודה שלהם באמצעות הסברים מילוליים וכתובים לגבי אופן הלמידה ולגבי אסטרטגיית הלימוד שהשתמשו בהן לשם פיתוח יכולת ההערכה העצמית שלהם.

להלן דוגמה לתהליך שמומלץ לבצע לאחר בדיקת המבחנים והחזרתם לתלמידים:

- המורה יציג את המסקנות מבדיקת המבחנים (קשיים נפוצים וכד').

- ייערך דיון שדרכו יזהו את מוקדי הקושי – קשיים שעלו במהלך ביצוע המבחן, כמו אי-הבנה של מושג זה או אחר, קריאה בלתי מוקפדת של השאלה, חוסר תשומת לב להוראות בשאלה או לניסוח התשובה וקשיים אחרים הקשורים בהבנת חומר הלימוד.

- המורה ייזום דיון בכיתה או בקבוצה שיכלול הדגמה מלאה של ניסוח התשובה הנדרשת.
- תינתן הזדמנות לתלמידים להערכה עצמית ו/או להערכת עמיתים וייערך עמם דיון על אודות הפער בין ההערכה שלהם את עצמם לבין הערכת המורה אותם.
- תינתן הזדמנות לתלמידים להעלות קשיים.
- תינתן הזדמנות לתלמידים לשפר את ביצועיהם במבחן.

(4) הפעלת תהליכים דידקטיים בעקבות המסקנות מהמבחן

- המורה יפעיל תכנית התערבות דידקטית לתלמידים השונים.
- המורה יסייע לתלמידים באיתור קשיים ובדרכים להתמודדות אתם.
- המורה יקיים דיון על שאלות מסוימות שהן משמעותיות להבנת החומר שנלמד.

4.3 כללים לשימוש במבחנים לפי כיתות בבית הספר היסודי

כאמור לעיל, מבחנים הם רק אחד מכלי ההערכה העומדים לרשות הצוות החינוכי בבית הספר. לאור חשיבותם ככלי הערכה, מצד אחד, ולאור הסכנות הכרוכות בשימוש מופרז בהם בכלל ועם ילדים צעירים בפרט, מהצד האחר, השימוש בהם יהיה מוגבל ויתפתח באופן מדורג במעבר בין שלבי הגיל.

להלן נציג את מספר המבחנים הפנימיים המותר בכיתות השונות בבית הספר היסודי, בנוסף למבחנים החיצוניים (כגון מבחני המיצ"ב, מבחן לאיתור תלמידים לתכניות לתלמידים מחוננים ומצטיינים, או כל מבחן חיצוני אחר, כפי שייקבע מעת לעת על ידי משרד החינוך).

פירוט המבחנים החיצוניים המובא במניין המבחנים השכבתי שלהלן נכון לשנת הלימודים התשע"ג. הנחיות ופרטים עדכניים לגבי המבחנים החיצוניים מתפרסמים בכל ראשית שנת לימודים בחוזר "הודעות ומידע" בהתאם להחלטות המשרד לגבי המבחנים הארציים והבין-לאומיים בכל שנה ושנה.

כיתה א'

- א. המעבר לכיתה א' מלווה לא אחת במתח ובנסיגה ברמת התפקוד של הילדים. כדי ליצור יחס חיובי לבית הספר וללמידה בו ולחזק את הביטחון העצמי ואת תחושות המסוגלות של הילד יש להבטיח שהלמידה תתקיים באווירה חמימה ותומכת. לכן תיעשה ההערכה בכיתה א' בכלים מגוונים כגון אלה שפורטו ב-2.2 וב-4.1, **ולא ייעשה שימוש במבחנים כלל.**
- ב. על המורה לבנות פרופילים התפתחותיים המתארים את תהליכי הלמידה של התלמיד ואת התקדמותו. המורים יעקבו באמצעות מגוון כלי ההערכה אחר תפקודם והתפתחותם של התלמידים במכלול ההיבטים (רגשי, חברתי, קוגניטיבי ומוטורי), ויתאימו את הפעילות החינוכית לאור יעדים שהוגדרו וצרכים שזוהו.
- ג. בתחום השפה יעקבו המורים אחר התקדמות התלמידים באמצעות כלי הערכה המצויים בחומרי ההוראה של רכישת הקריאה ובאמצעות המבדק הפרטני בקריאה ובכתיבה. כיום עומד לרשות המורים **מבדק קריאה וכתיבה פרטני** שפותח במשרד החינוך על ידי מומחים בתחום השפה ובתחום ההערכה והעומד בקריטריונים של מהימנות ותוקף. הכלי בודק באופן פרטני שליטה במיומנויות בסיס בתחום הנבדק (ראו ב-4.1 ב' לעיל).
- ד. במתמטיקה יבנו המורים את המבדק הפרטני בעצמם.

כיתה ב'

- א. **כלל המבחנים בכיתה ב':** בכיתה ב' ייערכו שני מבחנים כיתתיים בשנה⁵ – עברית במגזרים דוברי עברית וערבית במגזרים דוברי הערבית – וכן שני מבחנים כיתתיים בשנה במתמטיקה. בנוסף ייערך פעם בארבע שנים מבחן מיצ"ב חיצוני. כמו כן יתקיים מבחן (שלב ראשון) לאיתור תלמידים מתאימים לתכניות ייחודיות למחוננים ולמצטיינים. **יש לתכנן את המבחנים באופן שייערכו ברווחי זמן של ארבעה שבועות לפחות בין מבחן למבחן. ככלל לא יינתנו ציונים על מבחנים אלה.** יינתן משוב מפורט בכתב ובעל-פה שיכוון את התלמיד להמשך הלמידה בעקבות הביצועים שלו.

⁵ בחוזר זה, בכל מקום שנעשה שימוש במונח "שפה" הכוונה לשפה העברית במגזרים דוברי עברית ולשפה הערבית במגזרים דוברי ערבית.

- ב. **המבחנים הכיתתיים בשפה** : המבחן הראשון ייערך בחודש דצמבר או בתחילת חודש ינואר לצורך התאמת תהליכי ההוראה-למידה. מבחן המיצ"ב הפנימי יהיה המבחן השני, והוא ייערך לקראת סיום השנה. מבחן זה ייתן מענה לתהליכי ההערכה של סוף השנה וישמש תשתית להוראה של תחום השפה העברית או הערבית בתחילת כיתה ג'. בשנה שבה בית הספר משתתף במיצ"ב החיצוני בתחום השפה, והנתונים אינם מספקים מידע על כל תלמיד, יוכל בית הספר להיעזר במבחני מדף המתאימים לסוף כיתה ב' המצויים באתר של הראמ"ה.
- ג. **המבחנים הכיתתיים במתמטיקה** : המבחנים הכיתתיים במתמטיקה ייערכו פעמיים בשנה כמו המבחנים בשפה. על סמך המידע שיתקבל ממבחנים אלה יבנה המורה תכנית התערבות דידקטית לתלמידים השונים.
- ד. המורים יעקבו באמצעות **מגוון כלי ההערכה** אחר תפקודם של התלמידים במכלול ההיבטים (רגשי, חברתי, קוגניטיבי ומוטורי), ויתאימו את הפעילות החינוכית לאור יעדים שהוגדרו וצרכים שזוהו.
- ה. **מבחן (שלב ראשון) לאיתור תלמידים מתאימים לתכניות ייחודיות למחוננים ולמצטיינים** יתקיים במקומות שבהם התכניות מתחילות בכיתה ג'. המבחן הוא בהבנת הנקרא ובחשבון (פרטים ראו בסעיף 1.5-1 בחוזר הוראות הקבע תשע"ב/8), "תלמידים מחוננים – תכניות ייחודיות ונהלים להפעלתן וליישומן".

כיתה ג'

- א. **כלל המבחנים בכיתה ג'**
- בכיתה ג' אפשר לבחון, בנוסף למבחנים בשפה ובמתמטיקה, גם בתחומי דעת נוספים בהתאם להחלטת בית הספר.
 - בשפה ובמתמטיקה ישמשו נתוני המבחנים של סוף שנת הלימודים הקודמת לתכנון ההוראה בתחילת השנה בכיתה ג'.
 - **אפשר לערוך בסך הכול מבחן אחד פעם בשלושה שבועות תוך תיאום לוחות הזמנים בין המבחנים בתחומים השונים.**
 - בהערכה יש להשתמש בתיאור מילולי שיספק משוב איכותי. כמו כן רצוי לקיים, לפי הצורך, מפגש פרטני לדיון עם תלמידים על תוצאות המבחן ועל הביצועים הרצויים בהמשך.

- ב. **המבחנים הכיתתיים** בשפה: המבחנים הכיתתיים בשפה באמצעות משימות הערכה ייערכו פעמיים בשנה – בחודש דצמבר או בתחילת חודש ינואר – לצורך התאמת תהליכי ההוראה-למידה לאורך השנה ובסוף השנה (סוף חודש מאי-תחילת חודש יוני) כתשתית להוראה בתחילת השנה הבאה.
- ג. **המבחנים הכיתתיים במתמטיקה**: המבחנים הכיתתיים במתמטיקה ייערכו פעמיים בשנה, כמו בשפה.
- ד. מבחן לאיתור תלמידים מתאימים לתכניות ייחודיות למחוננים ולמצטיינים יתקיים בכיתות ג' שלא נבחנו בכיתה ב'.

כיתה ד'

- א. **כלל המבחנים בכיתה ד'**
- בכיתה ד' אפשר לבחון, בנוסף למבחנים בשפה ובמתמטיקה, גם בתחומי דעת נוספים בהתאם להחלטת בית הספר.
 - בשפה ובמתמטיקה ישמשו נתוני המבחנים של סוף שנת הלימודים הקודמת לתכנון ההוראה בתחילת השנה.
 - **אפשר לערוך בסך הכול מבחן אחד פעם בשבועיים תוך תיאום לוחות הזמנים בין המבחנים בתחומים השונים.**
 - בהערכה יש להשתמש בתיאור מילולי שיספק משוב איכותי, ואפשר לתת גם ציונים מילוליים כגון "טוב מאוד", "טוב" וכד'.
 - **בבתי הספר של החמ"ד יתקיים פעם בשנתיים מבחן חיצוני בתורה על ידי ראמ"ה.**
- ב. **המבחנים הכיתתיים בשפה** באמצעות משימות הערכה ייערכו פעמיים בשנה: בחודש דצמבר או בתחילת חודש ינואר לצורך התאמת תהליכי ההוראה-למידה לאורך השנה, ובסוף השנה (סוף חודש מאי-תחילת חודש יוני) כתשתית להוראה בתחילת השנה הבאה.
- ג. **המבחנים הכיתתיים במתמטיקה** ייערכו פעמיים בשנה, כמו בשפה. על סמך המידע שיתקבל ממבחנים אלה יבנה המורה תכנית התערבות דידקטית לתלמידים השונים.

כיתה ה'

א. כלל המבחנים בכיתה ה'

- בכיתה ה' אפשר לבחון, בנוסף למבחנים בשפה ובמתמטיקה, גם בתחומי דעת אחרים, בהתאם להחלטת בית הספר, **בתנאי שמספר המבחנים בשבוע לא יעלה על אחד.**

- יתקיימו עד שני מבחנים במקצוע במחצית, ובכלל זה מבחני המיצ"ב (חיצוני או פנימי) תוך תיאום לוחות הזמנים בין המבחנים בתחומים השונים.

- בהערכה אפשר לתת גם ציונים מספריים. המורים ישוחחו עם התלמידים על המשמעות של הציונים, על המשקל היחסי של כל ציון בהערכת המבחן ובהערכה הכוללת של הישגי התלמיד.

ב. בבתי הספר של החמ"ד יתקיים פעם בשנתיים מבחן חיצוני בתושבי"ע על-ידי ראמ"ה.

ג. **המבחנים הכיתתיים בשפה:** מבחנים כיתתיים בעברית או בערבית (באמצעות משימות הערכה/מבחני מדף) ייערכו פעמיים בשנה כחלק ממיפוי הכיתה: בחודש דצמבר או בתחילת חודש ינואר לצורך התאמת תהליכי ההוראה-למידה לאורך השנה, ובסוף השנה (סוף חודש מאי-תחילת חודש יוני) כתשתית להוראה בתחילת השנה הבאה. לביצוע המבחן השני ישמש מבחן המיצ"ב הפנימי. בשנה שבה בית הספר משתתף במיצ"ב החיצוני בשפה, מכיוון שהנתונים המתקבלים ממבחני המיצ"ב החיצוני אינם פרטניים, יוכל בית הספר להיעזר במבחני מדף המתאימים לסוף כיתה ה' המצויים באתר של הראמ"ה.

ד. **המבחנים הכיתתיים במתמטיקה:** מבחנים כיתתיים במתמטיקה באמצעות משימות הערכה ייערכו פעמיים בשנה, כמו בתחום השפה. על סמך המידע שיתקבל ממבחנים אלה יבנו המורים תכנית התערבות דידקטית לתלמידים השונים.

כיתה ו'

א. בכיתה ה' אפשר לבחון, בנוסף למבחנים בשפה ובמתמטיקה, גם בתחומי דעת אחרים, בהתאם להחלטת בית הספר, **בתנאי שמספר המבחנים בשבוע לא יעלה על אחד.**

ב. בהערכה אפשר לתת גם ציונים מספריים. המורים ישוחחו עם התלמידים על המשמעות של הציונים ועל המשקל היחסי של כל ציון בהערכת המבחן ובהערכה הכוללת של הישגי התלמיד.

ג. **המבחנים הכיתתיים בשפה**: מבחנים כיתתיים בעברית או בערבית (באמצעות משימות הערכה/מבחני מדף) ייערכו פעמיים בשנה כחלק ממיפוי הכיתה: בחודש נובמבר או בתחילת דצמבר לצורך התאמת תהליכי ההוראה-למידה לאורך השנה, ובסוף השנה לשם בחינת ההתקדמות ולצורך מתן הציון בתעודה. לא ייעשה שימוש במבחני המיפוי או בכל מבחן אחר כמבחן מעבר או מבחן מיון לחטיבת הביניים.

4.4 מבחנים פנימיים וחיצוניים לפי כיתות – טבלת סיכום

ה' / המבחנים	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'
מבחנים חיצוניים⁶	- מיצ"ב בשפה (עברית במגזרים דוברי עברית וערבית במגזרים דוברי ערבית) פעם בארבע שנים - מבחן לאיתור תלמידים מחוננים ומצטיינים (במקומות שבהם לא נבחנו בכיתה ב')	מבחן לאיתור תלמידים מחוננים ומצטיינים (במקומות שבהם לא נבחנו בכיתה ב')	בחמ"ד – מבחן בתורה (בספר במדבר) פעם בשנתיים	- מיצ"ב חיצוני בשניים מארבעת תחומי הדעת (שפה, מתמטיקה, מדעים ואנגלית) פעם בשנתיים - בחמ"ד – מבחן חיצוני בתושב"ע פעם בשנתיים	
מבחנים פנימיים	- שפה ומתמטיקה - שפה ייערך מיצ"ב פנימי בכל שנה שבה אין מיצ"ב חיצוני ובמתמטיקה	שפה, מתמטיקה ותחומי דעת נוספים לפי החלטת בית הספר	שפה, מתמטיקה ותחומי דעת נוספים לפי החלטת בית הספר	שפת אם, מתמטיקה ותחומי דעת נוספים, ובכלל זה מבחני המיצ"ב הפנימי בתחומי הדעת שבית-הספר אינו נבחן בהם באופן חיצוני	שפה, מתמטיקה ותחומי דעת נוספים לפי החלטת בית הספר
מספר המבחנים ותדירותם	פעמיים בשנה יתקיים מבחן כיתתי במתמטיקה ובשפה, ובכלל זה המיצ"ב הפנימי בשפה (בשנה שבה נערך מיצ"ב חיצוני בשפה, ייערך בביה"ס גם מבחן מדף למטרות הערכה פנימית) ⁷	עד מבחן אחד בשבועות ולא יותר מ-10 מבחנים בשנה כול	עד מבחן אחד בשבועיים ולא יותר מ-12 מבחנים בשנה בסך הכול	עד מבחן אחד בשבוע, ובכלל זה מבחני מיצ"ב פנימיים או חיצוניים	עד מבחן אחד בשבוע

⁶ פירוט המבחנים החיצוניים בטבלה נכון ליום פרסום החוזר. מידע עדכני על המבחנים החיצוניים בשכבות הגיל השונות מתפרסם בכל שנת לימודים.

⁷ יש לתכנן את המרווח בין המבחנים באופן שלא יהיה יותר ממבחן אחד בחודש.

ה'כיתה	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'
המבחנים סוג המשוב לתלמידים				תיאור מילולי המתייחס לקריטריונים ברורים לתלמידים לגבי איכות הביצוע שלהם (כמו כן אפשר לשלב ציונים מילוליים כגון "טוב מאוד", "טוב וכד')	תיאור מילולי המתייחס לקריטריונים ברורים לתלמידים לגבי איכות הביצוע שלהם (כמו כן אפשר לשלב ציונים מספריים)	תיאור מילולי המתייחס לקריטריונים ברורים לתלמידים לגבי איכות הביצוע שלהם (כמו כן ייעשה שילוב של ציונים מספריים)

5. נוהל עריכת מבחנים פנימיים בבית הספר העל-יסודי (כיתות ז'-י"ב)

5.1 כללי

יש לראות את המבחן או את הבוחן⁸ כאחת מן החלופות להערכת ההישגים, בצד השימוש בכלי הערכה אחרים. פרטים והנחיות לשימוש בכלי הערכה אחרים בחינוך העל-יסודי אפשר למצוא בספר "איך עושים את זה? – מדריך מעשי לחלופות בהערכת הישגים", המזכירות הפדגוגית, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, ירושלים, התשס"ד.

השימוש במבחנים בבית הספר העל-יסודי ייעשה תוך שמירה על הכללים האלה:

- יש להקפיד על אווירה רגועה בהתייחס למבחנים והימנעות מיצירת אווירה תחרותית בנושא הציונים.
- מועדי המבחנים במחצית הראשונה בכל המקצועות יהיו ידועים כבר מתחילת שנת הלימודים, ולוח המבחנים יפורסם בפומבי. לוח המבחנים של המחצית השנייה יפורסם בתחילתה של מחצית זו. יחד עם זאת, יש לאפשר גמישות בהתאמת מועד הקיום של מבחנים הלכה למעשה לאור הצרכים הפדגוגיים המתעוררים ויש לשתף את התלמידים מבעוד מועד בשינויים.

⁸ **בוחן**: בדיקת הישגים ללא הודעה מוקדמת. משכו עד רבע שעה והיקפו 2-3 שיעורים אחרונים.
מבחן: בדיקת הישגים לאחר הודעה מוקדמת.

- יש לתאם את מועדי המבחנים הפנימיים עם מועדי המבחנים החיצוניים כדי לא ליצור עומס יתר של מבחנים.
- יש לשתף את ההורים במעקב אחר התקדמותו ואחר הישגיו של התלמיד. כחלק משיתוף זה יש לקיים ישיבת דיווח להורים במועדים קבועים מראש, פעמיים בשנה לפחות.
- יש לנהל תהליכים של הפקת תועלת מהמבחן הן לתכנון ההוראה והן ללמידה של התלמידים מניתוח הטעויות.
- יש להקפיד על שקיפות בנושא המשקל הניתן לכל אחת משאלות/ משימות המבחן.
- אין לשפוט את התלמיד ולהסיק על מידת השליטה שלו בחומר הנלמד אך ורק על סמך ביצועיו במבחנים. ההערכה תתבסס על נתונים מגוונים שהתקבלו באמצעות כלי הערכה מגוונים ועל הערכה משולבת בפעילות הלימודית השוטפת (ראו ב-5.12 להלן).
- הציון בתעודה יתבסס על הערכות רבות ושונות הנעשות על ידי המורה, ומשקלן היחסי בקביעת הציון יהיה ידוע לתלמידים ולהוריהם.

המבחן עשוי לשמש את המורה באופנים שונים ובמגוון יעדים:

- כלי מאבחן, לשם תכנון פעולות ההוראה-למידה בהתאם לצורכי התלמידים
- כלי למתן משוב למורה ולתלמידים על תהליך ההוראה-למידה שהתרחש בכיתה
- כלי למעקב מתמיד אחר תהליך ההוראה-למידה
- כלי לסיכום תהליך ההוראה-למידה.

חשוב להתאים את המבחן לעקרונות האלה:

- הכנת מבחן תקף והערכתו המהימנה **בעבודה שיתופית של צוות מורי המקצוע**
- **קיום רפלקציה** על ידי צוות המורים ועל ידי התלמידים בעקבות המבחן
- **שיתוף התלמידים** בתהליך ההערכה
- **עיצוב ההוראה** בעקבות ניתוח התוצאות של המבחן.

5.2 לוח המבחנים

- המבחנים יתקיימו ברווחי זמן שווים פחות או יותר, אך לא יהיו יותר משלושה מבחנים בשבוע. לוח המבחנים יפורסם בראשית המחצית/ השליש, והמנהל או הפועל מטעמו יהיה אחראי על הפעלתו.
- מורה יכול לערוך בוחן בכל שיעור שהוא מלמד בו על פי מערכת השעות, תוך הפעלת שיקול דעת והתחשבות בפעילויות הבית-ספריות ובתנאי שבוחן שערך קודם כבר הוחזר לתלמידים.
- ביום שנערך בו מבחן אפשר לקיים בוחן אחד לכל היותר. יש להימנע, במידת האפשר, מקביעת מבחן ביום שלאחר חג או שבת.
- 5.3 **חיבור המבחן/הבוחן:** המבחן/הבוחן יתבסס על דרישות תכנית הלימודים ועל החומר הנלמד בפועל. חשוב שהמורה יתאם את המבחן (מבחינת תוכנו, היקפו וניסוחו) עם רכז המקצוע ועם צוות מורי המקצוע.
- 5.4 **חומר עזר במבחנים:** רצוי לכלול במבחן, לפי הנסיבות, שימוש בחומר עזר (ספר תנ"ך, טקסט ספרותי, לוחות, אטלס, מילון וכד') ולבדוק דרכו את הבנתו ואת מיומנותיו של התלמיד.
- 5.5 **אופן מתן המבחן:** המבחן ייערך בכתב, אך, לפי הצעת מורה המקצוע ועל דעת רכז המקצוע ומנהל בית הספר, אפשר לקיים בכל מקצוע מבחן אחד בעל-פה במקום מבחן בכתב במהלך מחצית/שליש שנה.
- 5.6 **דרך הערכת המבחנים:** כמשוב לתלמיד על המורה להעיר הערות הדרכה בשולי הכתוב אשר יקדמו את למידת התלמיד, ולא להסתפק במתן הציון המסכם בסופו של המבחן.
- 5.7 **החזרת המבחנים:** על המורה להחזיר לתלמיד את מחברות (דפי) המבחן תוך שבועיים ממועד עריכת המבחן. בוחן יש להחזיר תוך שבוע ממועד עריכתו.
- 5.8 **בדיקה מחודשת של ציון המבחן:** תלמיד המבקש לערער על הערכת בחינתו ועל הציון הסופי רשאי לפנות למורה המקצוע בבקשה לבדיקה מחודשת של מבחנו. במידת הצורך יהיה התלמיד רשאי להמשיך ולערער בפני רכז המקצוע ומחנך הכיתה.
- 5.9 **דיווח על תוצאות המבחן:** בתום הבדיקה ימסור המורה לרכז המקצוע דיווח בכתב על תוצאות המבחן.
- 5.10 **כישלונות במבחן:** במקרה ששליש מהנבחנים ייכשלו במבחן יבדוק המורה את הסיבה לכך בשיתוף רכז המקצוע, ותישקל האפשרות לקיום מבחן חוזר.

5.11 **היעדרות ממבחן:** תלמיד שנעדר מן הכיתה בעת המבחן מסיבה מוצדקת שאושרה על ידי מחנך הכיתה ייבחן במבחן שמתכונתו זהה למבחן שנבחנה בו הכיתה.

5.12 **משקל המבחנים והבחנים בציון הסופי**

משקלם של המבחנים, הבחנים וההערכה הניתנת באמצעות כלי הערכה נוספים בקביעת ציון המחצית/השליש במקצוע והציון השנתי בסוף השנה יהיה לפחות 85%.

בחישוב הסופי של הציון בכל מקצוע יש לקחת בחשבון שני נתונים נוספים:

א. **עבודה שוטפת:** 15% לכל היותר מהציון ייקבעו על בסיס הערכת עבודתו השוטפת של התלמיד בכיתה והשקעתו במטלות השונות המוטלות עליו (למשל: הכנת שיעורי הבית, עמידה בל"ז וכד').

ב. **נוכחות סדירה:** מאחר שהנוכחות הסדירה היא חלק מהלמידה, יש לכלול את מספר ההיעדרויות והחיסורים של כל תלמיד בכל מקצוע בחישוב הסופי של הציונים בכל גיליון הערכה ובציון הבית-ספרי המסכם. בנושא זה יש לפעול על פי ההנחיות בסעיף 2-6.6 של חוזר הוראות הקבע סח/8(א), "הנוכחות בבית הספר כמרכיב בהערכת ההישגים בחינוך העל-יסודי". בכל מקרה יש להתחשב בהיעדרויות ובאיחורים מוצדקים.

5.13 **מבחני מתכונת**

מומלץ לקיים מבחני מתכונת כדי לאפשר לתלמיד התנסות אמת לפני התמודדות עם בחינות הבגרות: התנסויות בקריאה נכונה של השאלונים, בשימוש בחומר העזר המותר, בדיוק בתשובותיו ובחלוקה נכונה של הזמן העומד לרשותו.

הנחיות הנוגעות לבחינות מתכונת אפשר למצוא בחוזרי המנכ"ל האלה:

- חוזר הוראות הקבע סב/5(א), סעיף 16-4.3, "ציון בית ספרי (ציון מגן/מסכם)"

- חוזר הודעות ומידע תשע/10, סעיף 13-3.5, "ימי הלימוד המחייבים – שנת הלימודים התשע"א" (ס"ק 2.3, "ימי חופשה לפני בחינות מתכונת").

6. אחריות בעלי התפקידים במערכת החינוך

6.1 תפקידי המורים

- א. להכיר מגוון כלי הערכה ולהתאים את השימוש בכלים השונים לאור מטרות ההערכה ומאפייני התלמידים
- ב. לחבר מבחנים פנימיים לפי הצורך
- ג. לתעד את תוצאות ההערכה לצורכי מעקב אחר התקדמות התלמידים
- ד. לבצע "ניתוח ביצועים" בפריטים כדי ללמוד ממנו על קשיי התלמידים ועל השיפור הנדרש בהוראה
- ה. לפרש את הנתונים המתקבלים ולהפעיל תכניות הוראה-למידה בהתאם
- ו. לבנות תכנית הערכה כיתתית ואישית, הכוללת גם תכנית מבחנים בתחומי האחריות שלהם הנגזרת מתכנית ההערכה הבית ספרית
- ז. לקיים פעילות חינוכית עם התלמידים בנושא ההערכה בכלל ובנושא המבחנים בפרט בתחומי אחריותם על פי ההנחיות בחוזר זה
- ח. לדווח למנהל בית הספר על תוצאות ההערכה ועל הפעולות שנעשו בעקבותיה
- ט. להעביר מידע להורים בנושא ההערכה בכלל ובנושא המבחנים בפרט בתחומי אחריותם על פי ההוראות בחוזר זה.

6.2 תפקידי רכזי המקצוע

- רכזי המקצוע הם האחראים להובלה ולמימוש של המדיניות ומטרות ההוראה של התחום/המקצוע על-ידי מורי התחום/המקצוע. עליהם לפעול להכשרתם המקצועית של המורים לשימוש מושכל בנתונים. במסגרת תפקידיהם עליהם לבצע את הפעולות האלה:
- א. לאסוף נתונים על מצב ההוראה-למידה בתחום/במקצוע, ובכלל זה הנתונים של הישגי התלמידים כפי שהם מתקבלים בפעולות ההערכה השונות לצורך קידום מתמיד של איכות ההוראה-למידה והישגי התלמידים בתחום/במקצוע (סטנדרטים)
 - ב. לסייע למורים ולהדריך אותם במילוי תפקידיהם על פי חוזר זה

- ג. להכין, בשיתוף המורים, תכנית הערכה, ובכלל זה תכנית מבחנים כיתתית ובית-ספרית לאור תכנית העבודה בתחום/במקצוע ולאור תכנית העבודה הבית-ספרית
- ד. לפעול יחד עם מורי התחום/המקצוע להבטחת הזדמנויות הלמידה הנחוצות, ובכלל זה פעולות ההערכה, להבאת כל התלמידים להישגים הנדרשים בתחום/במקצוע
- ה. ליטול חלק עם הנהלת בית הספר בהערכת מידת השגת היעדים בתחום/במקצוע ובעיצוב תכנית העבודה להתקדמות בנושא לאור היעדים.

6.3 תפקידי רכז ההערכה הבית-ספרי

- תפקידיו המרכזיים של רכז ההערכה הבית-ספרי הם להוביל להטמעת תרבות הערכה בבית הספר, לקדם את השימוש של קהילת בית הספר בכלי הערכה שונים כחלק אינטגרלי מתהליכי הוראה-למידה-הערכה (הל"ה) ולתמוך בתהליכי קבלת החלטות פדגוגיות וארגוניות מבוססות נתונים.
- הרכז יפעל בשיתוף עם בעלי תפקידים אחרים בצוות ובכפיפות למנהל בית-הספר.
- לפירוט תפקידי רכז ההערכה הבית-ספרי ראו חוזר "הודעות ומידע" סח/10, סעיף 1-8.1.

6.4 תפקידי המנהלים

- א. לפעול ליצירת אווירה שבה יתקבלו ההערכה בכלל והמבחנים בפרט כחלק מתהליך החינוך ומתהליך ההוראה-למידה להשגת היעדים שנקבעו ולא כאיום על תלמידים ו/או על מורים
- ב. לעצב מדיניות בית-ספרית המבוססת על הוראות חוזר זה בנושא ההערכה בכלל ובנושא מבחנים בפרט ולפעול ליישומה
- ג. ליצור מאגר מידע לשירות המורים בנושא ההערכה, ובכלל זה כלי הערכה מגוונים
- ד. לבנות בשיתוף המורים תכנית הערכה בית-ספרית שתהיה חלק מתכנית העבודה הבית ספרית להשגת יעדי בית הספר ולהנחות את המורים בבניית תכנית הערכה כיתתית ואישית לתלמיד לפי הצורך

- ה. לעקוב אחר נתוני ההערכה המתקבלים, לבצע אינטגרציה של הנתונים המצטברים ולהשתמש בהם לקידום העבודה הפדגוגית בבית הספר (כגון יצירת רצף חינוכי-לימודי, פיתוח מקצועי של המורים, ארגון מסגרות הלמידה והמשאבים)
- ו. ליצור מאגר רב-שנתי של נתוני הערכה מצטברים לצורך מעקב אחר מצב הלימודים וההוראה בבית הספר בתחומים השונים לאורך זמן
- ז. לקיים דיונים עם סגל ההוראה על ההיבטים השונים של ההערכה בכלל ועל נתוני ההערכה במבחנים בפרט
- ח. לפעול להעברת מידע להורים בנושא המדיניות בבית הספר בנושא ההערכה בכלל ובנושא המבחנים בפרט
- ט. לדאוג להכשרת רכזי המקצוע בנושא ההערכה בכלל והמבחנים הפנימיים בפרט.

6.5 תפקיד המפקחים

המפקחים יקדישו זמן ייחודי לעיסוק בנושא במסגרת מועצות המנהלים, יסייעו למנהלים בהעמדת הידע המקצועי הנדרש לביצוע המדיניות ויעקבו אחר ביצוע הוראות חוזר זה בביקוריהם השוטפים בבתי הספר.

הוצאה לאור : גף הפרסומים, משרד החינוך

עריכה : דליה הלוי ודליה לאופר

עריכה לשונית : דליה לאופר

מרכזות ההפקה : שרה גמליאל ואלונה שמילוב

עיצוב : סטודיו "שחר שושנה"

הודפס במדפיס הממשלתי, ירושלים

כתובת המאגר הממוחשב של חוזרי המנכ"ל: www.education.gov.il/mankal